

2022-ci il büdcə layihəsi Azərbaycan iqtisadiyyatının dayanıqlığını göstərir

Noyabrın 11-də Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu, Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə, insan hüquqları, Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlər arası əlaqələr komitələrinin və İntizam komissiyasının birgə iclası keçirilib. İclasda “Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il dövlət büdcəsi haqqında” qanun layihəsi birinci oxunuşda müzakirəyə çıxarılıb.

Milli Məclis Sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri Əli Hüseynli iclası açaraq bildirib ki, parlamentin müzakirəsində olan 2022-ci ilin dövlət və icmal büdcələri büdcə sistemi haqqında qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq hazırlanıb. Birinci vitse-spiker gələn ilin büdcəsinin 30 illik müstəqillik tarixinin ən böyük büdcəsi olduğunu xüsusi vurğulayıb və həm müharibə dövründə, həm də müharibədən sonra çox böyük vəsaitlərin xərclənməsinə baxmayaraq, indi təqdim olunan büdcənin məbləğinin öz-özlüyündə Azərbaycan dövlətinin və iqtisadiyyatının qüdrətini və dayanıqlığını göstərdiyini qeyd edib.

Sonra maliyyə naziri Samir Şərifov büdcəni təqdim edib. 2022-ci il dövlət və icmal büdcələrinin tərtibində rəhbər tutulan göstəricilərdən bəhs edən Samir Şərifov vurğulayıb ki, gələn ilin büdcəsi Prezident İlham Əliyevin müvafiq sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər”inə uyğun hazırlanıb. Maliyyə naziri bildirib ki, Prezidentin həmin sərəncamına uyğun olaraq, “2021-2025-ci illərə dair sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası” da artıq dövlət başçısına təqdim olunub və bu sənədin qəbulundan sonra 2022-ci il dövlət büdcəsinə və ortamüddətli dövr üzrə əsas icmal büdcənin parametrlərinə, ümumiyyətlə, büdcə-vergi siyasətinə müəyyən dəyişikliklərin edilməsi istisna deyil.

Büdcə proqnozları barədə məlumat verən nazir vurğulayıb ki, gələn il üçün ÜDM-də artım 3,9 faizə, o cümlədən qeyri-neft sektoru üzrə 4,9 faizə, bir barel xam neftin satış qiyməti isə 50 ABŞ dollarına bərabər götürülüb.

Maliyyə naziri büdcə vergi siyasətinin ana xəttini makroiqtisadi sabitliyin dayanıqlığının təmin edilməsi, iqtisadi artımın və sahibkarlığın inkişafını dəstəkləyən, əhalinin həssas qruplarının, şəhid ailələrinin, müharibə veteranlarının sosial müdafiəsinin daha da gücləndirilməsi, işğaldan azad edilmiş ərazilərin bərpası və ölkə iqtisadiyyatına reintegrasiyasının davam etdirilməsi, Böyük qayıdışın təmini və ölkənin müdafiə qabiliyyətinin artırılması kimi tədbirlər təşkil edəcəyini bildirilib və dövlət büdcəsinin xərc istiqamətlərini təhlil edib.

İcmal büdcənin əsas parametrləri barədə deputatlara qısa məlumat verən nazir parlamentarləri Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin daim prioritet hədəf kimi diqqətdə saxladığı əhalinin sosial müdafiəsinin və yaşayış səviyyəsinin yüksəldilməsi, ölkəmizin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi və iqtisadi inkişafın stimullaşdırılması üçün maliyyə təminatının yaradılmasına xidmət edəcək 2022-ci ilin dövlət və icmal büdcələrini dəstəkləməyə çağırıb.

Hesablama Palatasının sədri Vüqar Gülməmmədov palatanın 2022-ci ilin dövlət büdcəsinə dair hazırladığı rəyini təqdim edib. O, rəydə ali audit orqanının istifadə etdiyi qiymətləndirmələr və standartlar barədə məlumat verib. Palatanın rəyinə görə, 2022-ci ilin dövlət büdcəsinin tərtibində və strukturunda qanunvericiliyin tələbləri əsasən gözənilib. Büdcə zərfinə daxil edilmiş məlumatların təhlili göstərir ki, palatanın əvvəlki rəylərində qeyd edilmiş məsələlər nəzərə alınıb. Təqdim olunan büdcənin bir sıra pozitiv meyillərini də qeyd edən Vüqar Gülməmmədov müxtəlif fiskal diaqnostika alətlərinin tələbləri və beynəlxalq təcrübədən irəli gələrkən rəyə daxil edilən bir sıra tövsiyələrdən - təqdim olunan məlumatların əhatə dairəsinin genişləndirilməsinin vacibliyindən, Dövlət Neft Fondundan birbaşa transfertlərə məhdudiyətin qoyulmasından bəhs edib. Palata sədri növbəti ilin dövlət büdcəsinin xərclərində “İqtisadi fəaliyyət”, “Əməyin ödənişi” kimi bölmələrin xüsusi çəkisinin əvvəlki kimi yüksək saxlandığını vurğulayıb.

Büdcə müzakirələrində İntizam komissiyasının sədri Eldar İbrahi-

mov, Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri Səməd Seyidov, Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri Ziyafət Əsgərov, İnsan hüquqları komitəsinin sədri Zahid Oruc çıxış ediblər. Çıxışlarda işğaldan azad edilmiş ərazilərin bərpası və böyük qayıdışın büdcədə prioritetdə saxlanması, rayonların özünü maliyyələşdirməsi kimi müsbət tendensiyaları xüsusi qeyd edilib. Deputatlar müharibədən sonra büdcənin tarazlı olmasını və büdcədə iqtisadi artımın stimullaşdırılması, əhalinin sosial müdafiəsi, əməkhaqlarının artırılması, ölkəmizin hərbi qüdrətinin möhkəmləndirilməsi kimi tədbirlərə kifayət qədər vəsaitin nəzərdə tutulmasını müsbət qiymətləndiriblər, müəyyən məsələlərlə bağlı fikirlərini bildiriblər.

Həmçinin İnsan hüquqları komitəsi sədrinin müavini Tahir Kərimli, Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman) Səbinə Əliyeva, Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsi sədrinin müavini Hikmət Məmmədov, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsi sədrinin müavini Qüdrət Həsənzadə, deputatlar Razi Nurullayev, Naqif Həmzəyev, Vüqar İskəndərov, Elman Nəsirov, Arzu Nağıyev, Nəsim Məhəməliyev müzakirə olunan sənədlə bağlı suallarını və təkliflərini səsləndiriblər.

İclasda nazir Samir Şərifov müzakirələrdə deputatların qaldırdıqları məsələlərə ədətlik gətirib, sualları cavablandırıb.

Müzakirələrin sonunda “Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il dövlət büdcəsi haqqında” qanun layihəsi birinci oxunuşda müzakirə edilmək üçün Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə olunub.

* * *

Milli Məclisin Gənclər və idman, Əmək və sosial siyasət, Aqrar siyasət, Regional məsələlər, Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitələrinin də noyabrın 11-də keçirilən birgə iclasında “Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il dövlət büdcəsi haqqında” qanun layihəsi (birinci oxunuşda) müzakirə olunub.

Milli Məclis Sədrinin müavini, Gənclər və idman komitəsinin sədri

Adil Əliyev iclası açaraq bildirib ki, bugünkü iclas Azərbaycan üçün əlamətdar olan tarixi hadisələrin ildönümünün qeyd edildiyi bir dövrə təsadüf edir. Belə ki, Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərlik etdiyi rəşadətli ordumuz 30 il işğal altında qalmış əzəli və əbədi Azərbaycan torpaqlarını 44 gün davam edən Vətən müharibəsində düşmən işğalından azad edərək ölkəmizin ərazi bütövlüyünü bərpa etdi. O, bu günlərdə qeyd etdiyimiz Zəfər günü, Bayraq günü və qarşıdan gələn Konstitusiyaya günü münasibəti ilə iclas iştirakçılarını təbrik edib.

Bildirib ki, post-müharibə dövründə Prezidentin qarşısı qoyduğu əsas məqsəd müharibədə qazandığımız qələbənin nəticələrinin daha da möhkəmləndirilməsi, işğaldan azad edilmiş ərazilərimizin yenidən qurulmasıdır. Qarabağın bərpası üçün 2022-ci ilin dövlət büdcəsindən 2,2 milyard manatın ayrılması onu deməyə əsas verir ki, növbəti ildə də işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə başlanan layihələr uğurla davam etdiriləcək.

Adil Əliyev bildirib ki, şəhid ailələrinin və qazilərin sosial müdafiəsinin həyata keçirilməsi dövlətin üzərinə böyük vəzifələr qoyur. Eyni zamanda büdcədə əksini tapmış rəqəmlər nikbinlərə və qarşıya qoyulmuş məqsədə nail olmaq üçün əsas verir. Post-müharibə dövründə Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdə genişmiqyaslı bərpa və yenidənqurma işləri ilə bağlı öhdəliklərlə yanaşı, dövlətimiz büdcənin sosialyönümlü olmasına sadıq qalıb. Pensiya və əməkhaqlarının artırılması ilə bağlı dövlət başçısının imzaladığı son sərəncamlar bunun bariz nümunəsidir. Dövlətimiz bütün imkanlardan istifadə edərək əhalinin rifah halının yaxşılaşdırılması istiqamətində lazımı addımları atır.

Sonra maliyyə naziri Samir Şərifov çıxış edərək bildirib ki, növbəti ilin dövlət büdcəsinin layihəsində işğaldan azad edilmiş torpaqlarda bərpa və yenidənqurma işlərinin həyata keçirilməsi, Qarabağın və Şərqi Zəngəzurun Azərbaycan iqtisadiyyatına reintegrasiya edilməsi üçün 2,2 milyard manat məbləğində vəsaitin ayrılması təklif olunur. Bununla yanaşı, regionda geosiyasi vəziyyət nəzərə

alınmaqla, Azərbaycanın dövlət səhədlərinin etibarlı qorunması məsələləri də böyük əhəmiyyət kəsb edir və bu baxımdan Dövlət Sərhəd Xidmətinin, Müdafiə Nazirliyinin, Daxili Qoşunların hərbi kontingentinin bu ərazilərdə yerləşdirilməsi, müvafiq infrastrukturun qurulması ilə bağlı xərclərin maliyyə təminatı dövlət büdcəsində nəzərdə tutulub. Eyni zamanda tarixi qələbəmizin təminatçısı olan Silahlı Qüvvələrin müdafiə qabiliyyətinin daha da möhkəmləndirilməsi, dövlətin milli təhlükəsizliyinin gücləndirilməsi üçün xərclər də kifayət qədər yüksəkdir. Bu xərclərə dövlət büdcəsinin 15 faizi, yəni 4 milyard 990 milyon manat vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulub.

Bildirilib ki, bizim dövlət büdcəmiz ənənəvi olaraq sosialyönümlü büdcədir. Büdcənin sosial xərcləri 46,4 faizə çatdırılıb və cari illə müqayisədə 13,5 faiz, yəni 1 milyard 650 milyon manat artırılıb. Bu xərclərin maliyyə tutumunun 13 milyard 851 milyon manata çatdırılması nəzərdə tutulub. Bu xərclərin 60 faizi əməyin ödənilməsi ilə bağlıdır, yəni 2022-ci ildə əməyin ödənilməsinə 8 milyard 97 milyon manat məbləğində vəsait ayrılması təklif olunur. Növbəti ildə dövlət büdcəsi layihəsində əməkhaqlarının, sosial müavinətlərin, əmək pensiyalarının və təqaüdlərin artırılması üçün müvafiq maliyyə təminatı nəzərdə tutulub. Sosial təminat xərcləri üçün dövlət büdcəsində 3 milyard 566 milyon manat vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulub.

Samir Şərifov qeyd edib ki, prioritet istiqamətlərdən biri olan təhsil xərclərinə büdcədən 3 milyard 884 milyon manat ayrılması nəzərdə tutulub. Digər prioritet istiqamət olan səhiyyə sahəsinə ayrılan vəsait cari ildən başlayaraq tətbiq olunan icbari tibbi sığorta öhdəlikləri də nəzərə alınmaqla 1 milyard 789 milyon manat səviyyəsində müəyyən edilib. Bununla yanaşı, gənclər və idman sahəsinə 44 milyon manat, turizmin inkişafı üçün 59 milyon manat vəsaitin ayrılması planlaşdırılır. Növbəti ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının büdcəsinin gəlir və xərcləri bərabər tutulub yəni 570 milyon manat təşkil edəcək. Yerli gəlirlər 942 milyon manat məb-

ləğində hesablanıb, yerli xərclər isə 979 milyon manat təşkil edəcək. Bələdiyyələrə 11 milyon manat vəsaitin ayrılması nəzərdə tutulub.

Diqqətə çatdırılıb ki, növbəti ilin büdcə gəlirləri 26 milyard 816 milyon manat təşkil edəcək. Bu gəlirlərin Dövlət Vergi Xidməti tərəfindən 8 milyard 820 milyon manat, Gömrük Komitəsinin xətti ilə 4 milyard 260 milyon manat daxilolmalar nəticəsində təmin ediləcəyi nəzərdə tutulur. Büdcədən-kənar gəlirlər 760 milyon manat, digər daxilolmalar isə 260 milyon manat məbləğində proqnozlaşdırılır. Eyni zamanda Dövlət Neft Fondundan dövlət büdcəsinə transfer 12 milyard 710 milyon manat məbləğində nəzərdə tutulub. İcmal büdcənin gəlirləri 27 milyard 677 milyon manat, icmal büdcənin xərcləri isə 32 milyard 906 milyon manat məbləğində nəzərdə tutulub.

Sonra iclasda əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Sahil Babayev çıxış edərək bildirib ki, dövlət başçısı tərəfindən müəyyən edilmiş dövlət siyasətinin əsasını Azərbaycan vətəndaşının rifahı, onun həyat şəraitinin daha da yaxşılaşdırılması təşkil edir. Nəzər salsaq görərik ki, son iki ildə sosial ödənişlər üzrə xərclər 60 faiz, yəni 2 milyard 392 milyon manat artıb. Pensiya xərcləri son 3 il yarım dövr ərzində 1 milyard 591 milyon manat, sosial müavinətlər üzrə xərclər 417 milyon manat, təqaüdlər üzrə xərclər 310 milyon manat artıb. Son üç ildə minimum pensiya 110 manatdan 200 manata çatdırılıb, orta aylıq pensiya 60 faiz, yaşa görə pensiya 53 faiz, əlilliyə görə pensiya 64 faiz, ailə başçısını itirməyə görə pensiyalar isə 75 faiz artırılıb.

Qeyd edilib ki, növbəti dövr üzrə də artımlar planlaşdırılır. 2022-ci il Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun büdcəsi cari ilə nisbətən 161 milyon manat, 3,1 faiz artımla planlaşdırılır. Büdcə təşkilatları üzrə artım 27 faiz, qeyri-büdcə təşkilatları üzrə 13 faiz planlaşdırılıb və ümumilikdə növbəti ildə həm gəlirlər, həm də xərclər baxımından Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun büdcəsi daha da artırılır. Qeyd olunub ki, sosial sığorta haqlarının yığılmasında ciddi irəliləyiş əldə edilib. Dövlət Əmək Müfəttişliyi ilə əlaqələndirilmiş iş qurularaq əmək müqavilələ-

rinin sayının artımı təmin edilib. Son üç ildə əmək müqavilələrinin sayı 400 min artıb. Son dövrdə minimum əmək haqqı artırılaraq 250 manata çatdırılıb. Ümumilikdə, bu gün Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun gəlirlərində və əhaliyə ödənişlərində daimi olaraq büdcə və qeyri-büdcə sektorunun payı nisbət olaraq düzgün qurula bilib. Növbəti ildə gəlirlərin təxminən 60 faizi qeyri-büdcə sektoru, 40 faizi isə büdcə sektoru üzrə olacaq.

Bildirilib ki, növbəti ildə əmək pensiyalarının orta aylıq məbləği 345 manat, yaşa görə əmək pensiyalarının orta aylıq məbləği 375 manat proqnozlaşdırılır.

Sonra Hesablama Palatasının sədri Vüqar Gülməmmədov çıxış edərək bildirib ki, 2022-ci ilin dövlət büdcəsinin layihəsinə dair palatanın rəyi hazırlanıb və parlamentə təqdim edilib. Rəydə dövlət büdcəsi və büdcə zərfinə daxil olan sənədlərin makrogöstəricilərə uyğunluğu, ölkənin strateji sənədləri ilə uzlaşması ilə bağlı məlumatlar və tövsiyələr verilib. Eyni zamanda hesabatlılığın və şəffaflığın artırılması ilə bağlı tövsiyələr də rəydə öz əksini tapıb.

Qanun layihəsi ətrafında aparılan müzakirələrdə Milli Məclisin komitə sədriləri Siyavuş Novruzov, Musa Quliyev, Tahir Rzayev, Sadiq Qurbanov, deputatlardan Asim Mollazadə, Ramil Həsən, Jalə Əliyeva, Mələhət İbrahimqızı, Rauf Əliyev çıxış edərək 2020-ci ilin dövlət büdcəsinin müəmməl tərtib edildiyini söyləyərək, bir sıra təkliflər bildiriblər.

Sonra maliyyə naziri Samir Şərifov, iqtisadiyyat nazirinin müavini Sahib Ələkbərov, ekologiya və təbii sərvətlər nazirinin müavini Vüqar Kərimov, gənclər və idman nazirinin müavini İntiqam Babayev, Meliorasiya və Su Təsərrüfatı Açıq Səhmdar Cəmiyyəti sədrinin müavini Rafiq Aslanov müzakirələr zamanı səsləndirilən fikirlərə münasibət bildiriblər.

İclasın sonunda “Azərbaycan Respublikasının 2022-ci il dövlət büdcəsi haqqında” qanun layihəsi birinci oxunuşda Milli Məclisin plenar iclasına tövsiyə olunub.

***Rəşad CƏFƏRLİ,
“Azərbaycan”***